

hooghe graften daarteghens op te werpen, om daer door het overweyen van het sandt te verhinderen, ende om de Duynen met Bont of Bunt te beplan-ten, ende het afstuijven van het sandt daer mede voor te komen" (VAN DEN BRAND, 1983).

In 1762 werd in het noordelijke Peelge-
bied al "dinnenbos" aangeplant (VAN
DEN BRAND, 1983), waarschijnlijk om er
stuifzand mee vast te leggen. THYS
(1792) maakt ook al melding van de
aanplant van "menige bunders Mast-
Bosschen" in Brabant.

VAN DEN TOORN (1967) noemt, net als
Van Oudenhoven 3 eeuwen voor hem,
het (gedeeltelijk) overstuiven van ak-
kers, o.a. bij het Brabantse Milheeze.

Rondom het Meterikse Veld in Horst lig-
gen nog oude houtwallen, die instui-
vend zand hebben opgevangen, o.a.

de St. Martinusberg (bij de plaatselijke
bevolking beter bekend als de "Gele
Zandberg"). De gedeeltelijk onder-
gestoven eiken op de wallen konden
zich handhaven, door met het zich op-
hopende stuifzand mee omhoog te
groeien. Nu nog kan men dergelijke,
grillig vertakte eiken, die wortelen in
een ondergestoven houtwal, bewon-
deren op de St. Martinusberg.

Op een oude kaart uit 1717 zijn de
wallen rondom verschillende bouw-
landcomplexen, zoals het Meteriks
Veld, al getekend. In het stuifzandge-
bied, waarvan de St. Martinusberg
een onderdeel vormt, lag toen al een
lange, min of meer zig-zag verlopende
houtwal, die het stuivende zand van de
als een oase temidden van de stuifdui-
nen gelegen "Holtakkers" moet
weren.

Van die Holtakkers wordt beweerd,
dat daar vroeger tijdens een nachtelij-
ke zandstorm een boerderij ("de
Gus") onder stuifzand is verdwenen,
waarbij alle bewoners omkwamen
(HOEIJMAKERS, 1988). Dat stuivend
zand werkelijk een bedreiging kon zijn
voor boerderijen en zelfs hele dorpen,
moge blijken uit het feit, dat in de
"Loonse en Drunense Duinen" in
Noord-Brabant een heel dorp (Ven-
loon) verplaatst moest worden voor het
oprukkende zand (TEN HOUTEN & GY-
SELS (red.), 1984). Het Brabantse dorp
Bakel werd ook regelmatig door stuif-
zand bedreigd. Halverwege de vorige
eeuw verdween de kerk tot aan de
vensters onder stuifzand. Dorpelingen
moesten soms liefst 20.000 karren
zand wegsjouwten om de kerk weer
gebruiksklaar te krijgen (VAN DEN
BRAND, 1983).

UIT DE FLORA VAN LIMBURG, AFLEVERING 33

J. CORTENRAAD, G. GERAEDTS en T.J.D. MULDER, Postbus 5700, Maastricht

Deze aflevering bevat waarnemingen van min of meer bijzondere
planten uit de jaren 1989 - 1991. Voorzover er geen atlasblok-
nummers zijn vermeld zijn deze op te vragen uit Inventarbestan-
den met flora-gegevens van het Genootschap of na te zoeken in
het archief van de Plantenstudiegroep. Nieuwe meldingen van
bijzondere vondsten kunt U zoals altijd doorgeven aan de secre-
taris van de Plantenstudiegroep, Eduard Blink, Paus Pius XII-straat
20, 6247 AW Gronsveld.

Behaarde boterbloem (*Ranunculus
sardous*)

Blerick, duizenden exemplaren in sterk
bemest weiland (52-56-52, zomer
1989, Vegetatiekartering Prov. Lim-
burg).

Nederweert, nabij De Hutten, op
lichtgeslagen bodem in zwaar bemest
weiland en op recent met gras inge-
zaaid pad, enkele tientallen planten
(57-18-53 resp. -54, zomer 1989, J.
Cortenraad en T.J.D. Mulder).

Deze in Zuid-Limburg plaatselijk vrij al-
gemene soort is in de rest van de pro-
vincie zeer zeldzaam. In ondermeer
het Deltagebied groeit de plant in nat-
te, brakke weilanden. Wellicht hangt
het voorkomen op bovengenoemde lo-
caties samen met de tolerantie van de
plant voor relatief hoge concentraties
van zouten, zoals die ook in overbe-
meste graslanden voorkomen.

Muizestaart (*Myosurus minima*)

Susteren, tientallen exemplaren in krui-
denakker Natuurmonumenten nabij
IJzerenbos (voorjaar 1989, J. Egel-
meers).

Vijlen, honderden exemplaren langs
wandelpad naar terrein van Natuurmo-
numenten (voorjaar 1989, 62-34-51,
B. Odé).

De tweede waarneming betreft de
meest zuidoostelijke vondst ooit in Ne-
derland gedaan. In 1991 is de plant op
de genoemde locatie overigens niet te-
ruggevonden. Vóór 1950 is de plant
diverse keren in Zuid-Limburg in löss-
akkers aangetroffen. De standplaats bij
Susteren komt hiermee overeen in te-
genstelling tot die bij Vijlen; die ver-
toont meer overeenkomst met de stand-
plaatsen in Friesland. Met name in
Friesland is de Muizestaart in weilan-
den niet zeldzaam. Het is overigens

waarschijnlijk dat de plant over het
hoofd gezien wordt als gevolg van
haar weinig opvallende uiterlijk en
haar vroege bloei.

Spiesraket (*Sisymbrium loeselii*)

Blerick, in middenberm Napoleons-
weg, enkele tientallen (52-56-52, zo-
mer 1989 en 1990, J. Cortenraad).

De Spiesraket is een onregelmatig op-
treedende soort die slechts op enkele
plaatsen in Nederland ingeburgerd is.
Bij Blerick handhaaft de soort zich al
enkele jaren op de bovengenoemde
plek.

Bitter barbarakruid (*Barbarea intermedia*)
Susteren, op het stationsempacement
en ten zuiden ervan langs het spoor
(Plantenstudiegroep, april 1989).

Graetheide, enkele exemplaren in
berm van autosnelweg (10 mei 1989,
E. Blink en R. Wolfs).

Euverem, enkele tientallen in wegberm
(62-32-34 en -35, mei 1990, J. Corten-
raad).

Ubachsberg, in door paarden be-
graasd weiland aan de Daelsweg, en-
kele tientallen (62-24-21, 12 april
1991, J. Geraedts).

Het aantal vondsten van deze plant in
Limburg is de afgelopen jaren duidelijk

toegenomen. In enkele andere delen van het land is dit eveneens het geval.

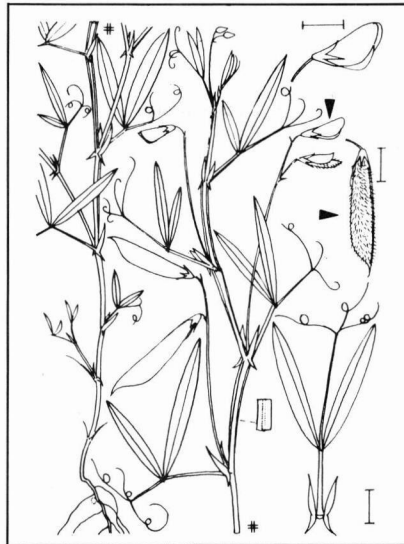
Deens lepelblad (*Cochlearia danica*)
Zaarderheiken, massaal in berm autosnelweg (23 april 1990, L. Spoormakers). Deze plant heeft zich in gepekeldde bermen uitgebreid vanaf de kust tot ver in Noord-Brabant. Dit is de eerste vondst in Limburg.

Zwaardherik (*Eruca vesicaria*)
Massaal in nieuwe wegberm tussen Panningen en Helden (58-14-52, juli 1990, J. Cortenraad).
Deze plant is afkomstig uit Zuid-Europa en is ter plaatse ingezaaid, zoals elders in Nederland ook wel eens het geval is.

Knolsteenbreek (*Saxifraga granulata*)
In grasland van Staatsbosbeheer in het Slekkerhout tussen Susteren en Echt, vele tientallen (60-22-25, 1988-1991, W. de Veen).
Buiten het Heuvelland is deze plant zeer zeldzaam geworden.

Gele wikke (*Vicia lutea*)
In berm van veldweg nabij autosnelweg ten westen van Echt (1990, J. Klinckenberg).
In wegberm ten noorden van Velden (52-46-35, zomer 1990, Vegetatiekartering Prov. Limburg).
In talud van waterloop tussen Lange en Korte Heide, in de gemeente Maasbree (52-55-41, zomer 1989, Vegetatiekartering Prov. Limburg).
Opnieuw een reeks vondsten van deze vooral in Zuid-Limburg ingeburgerde soort die klaarblijkelijk ook elders in de provincie meer en meer voorkomt.

Ruige lathyrus (*Lathyrus hirsutus*)
In talud van oprit snelweg Maastricht-Heerlen, vele tientallen exemplaren (62-12-51, 1987-1991, J. Cortenraad).
Welten, in talud van snelweg Heerlen-Aken, vele honderden (62-14-51 en 62-24-11, 1990 en 1991, J. Cortenraad en T. Mulder).
Landgraaf, enkele exemplaren in ruig grasland, onderdeel van het recreatiegebied op de voormalige steenberg Wilhelmina (62-15-51, 1990, T. Mulder).
De twee laatste vindplaatsen zijn nieuw, de eerste is reeds vermeld in aflevering 30 (1988) van deze rubriek. De laatste vondst sluit aan bij het voorkomen van deze plant tussen Schaesberg en Kerkrade. Vondsten in dit ge-

Figuur 1. De Ruige lathyrus

bied worden reeds gemeld uit 1984 en 1987, eveneens in deze rubriek, aflevering 26 en 30. De Ruige lathyrus blijkt op diverse plaatsen in Zuid-Limburg al vijf jaar of meer stand te houden en zich zelfs uit te breiden vooral in bermen van snelwegen en in het stedelijk gebied. Daarmee mag ze tot de in Zuid-Limburg ingeburgerde soorten worden gerekend. De standplaatsen komen ten dele overeen met die van de thans eveneens als ingeburgerd beschouwde Gele wikke (zie CORTENRAAD & GERAEDTS, 1987).
Deze van oorsprong Zuid Europese plant breidt al enige honderden jaren haar areaal uit in noordwestelijke richting. In Duitsland komt ze sinds de zeventiende eeuw als neofiet voor (SCHUBERT & VENT, 1988). In Noord-

Figuur 2. De Muskusreigersbek

rijn-Westfalen echter wordt ze gerekend tot de met uitsterven bedreigde planten.

Hauwklaver (*Tetragonolobus maritimus*)
Maastricht, in afgewerkt deel ENCI-groef en vlak daarbuiten, enkele tientallen (61-38-21, juni 1991, C. Rövekamp en J. Cortenraad).

De tweede groeiplaats van deze plant in Nederland. Waarschijnlijk is de Hauwklaver hier met graszaad terecht gekomen. Te verwachten valt dat de plant zich de komende jaren zal uitbreiden gezien het voorhanden zijn van voldoende geschikte standplaatsen in de groef en daarbuiten. Ook op de Kunderberg heeft de plant zich na introductie duidelijk uitgebreid.

De vegetatie waarin de plant op de St. Pietersberg groeit is geen kalkgrasland maar een grasland waarin naast Rood zwenkgras, Fijn struisgras en Goudhaver een aantal Vlinderbloemen ruim voorhanden zijn.

Muskusreigersbek (*Erodium moschatum*)
Urmond, enkele exemplaren op drooggevallen Maasoevers (8 september 1990, Plantenstudiegroep).
Deze soort wordt af en toe in het gebied van de Grensmaas gevonden. Het is niet duidelijk of er steeds weer aanvoer plaatsvindt of dat de plant zich door uitzaai handhaaft.

Fluweelblad (*Abutilon theophrasti*)
In bietenakker nabij Sweikhuizen, twee exemplaren (60-52-13, augustus 1989, J. Cortenraad, T. Mulder en L. Rempelberg).
Een eerste vondst in Zuid-Limburg van deze nieuwkomer in de Nederlandse flora. In het zuidoosten van Midden-Limburg is de soort de laatste jaren regelmatig in bietenakkers gevonden. Dit lid van de Kaasjeskruidfamilie is in Nederland volgens ROTTEVEEL (1986) terecht gekomen met veevoer uit de V.S. en vervolgens met mest mee verspreid over akkers. Volgens ROTTEVEEL handhaaft het zich plaatselijk door productie van kiemkrachtig zaad. Oorspronkelijk komt het Fluweelblad uit Zuid-Europa.

LITERATUUR

- CORTENRAAD, J. & J. GERAEDTS, 1987. De Gele wikke is in Nederland ingeburgerd. *Natuurh. Maandbl.* 76(1), 6-11.
ROTTEVEEL, A.J.W., 1986. *Abutilon theophrasti* Med.: Het fluweelblad gevestigd? *Gorteria* 13(2), 40-43.
SCHUBERT, R. & W. VENT, 1988. *Excursionsflora für die Gebiete der DDR und der BRD*, Band 4. Berlin.